

## Kriegerkvinder

Af [MIKAEL BUSCH](#)

Den tyske film *Kriegerin* (2011) leverer en overbevisende fremstilling af det miljø, der har udklækket skikkelser som Beate Zschäpe, Uwe Mundlos og Uwe Böhnhardt. Den dødbringende trio fra Zwickau i den østlige del af Tyskland, betragtede i årevis sig selv som en nationalsocialistisk undergrundshær. Også skuespillet i *Kriegerin* er overbevisende. Især Alina Levshin i rollen som nynazisten Marisa. Selve filmens plot halter dog en smule.

### Handling frem for ord

"Ord ændrer ikke noget. Jeg vil se handlinger".

Mens Sandro siger disse manende ord, skubber han med en skødesløs håndbevægelse materiale fra et fiktivt (men tydeligvis NPD-inspireret) højreekstremistisk parti ud over altanen. Sandro, Marisas frygtindgydende kæreste, kan således lyde som et højreekstremistisk ekko af RAF's venstresradikale chefideolog, Ulrike Meinhof, som for mere end en menneskealder siden – i sit berømt/beryggede "Konzept Stadtguerilla" (et ideologisk manifest for den såkaldte byguerilla) – forkyndte sit "Primat der Praxis". Handling frem for ord. Lige inden Sandro – på sin egen måde – har tilsluttet sig Meinhofs koncept, har han også hældt et par baner euforiserende pulver ud over altanen. Nok fester de lokale nynazister igennem inde i lejligheden, men dekadente rusmidler som heroin og kokain er bandlyste. Her drikkes øl og brændevin.

Vi befinder os i en *Plattenbau* bebyggelse i den østlige del af Tyskland. Andre scener er optaget på en gammel sovjetisk kaserne, der er forvandlet til en ruin. Atter andre scener udspiller sig i en sjælløs filial af købmanskæden Edeka, som godt kunne se ud til at have udgjort rammen for en *Kaufhalle* i DDR-tiden. Det hele kunne foregå i Mecklenburg-Vorpommern. Men det kunne ligeså godt være i Sachsen eller Sachsen-Anhalt.

"Kriegerin" (2011), unge David Whendts bemærkelsesværdige afgangsfilm fra Hochschule für Film und Fernsehen "Konrad Wolf" i Potsdam er optaget i flere østlige delstater. Ikke siden "FührerEx" (2002) – historien om den karismatiske "fører" i Berlin, Ingo Hasselbach (som desværre aldrig nåede frem til de danske biografer) – er der blevet lavet en så troværdig film om den tyske højreekstremisme. Det er tankevækkende, at det nu er kvinder, der står i centrum. Både på film og i virkeligheden.

### Terrorcellen fra Zwickau

At tyske højreekstremister – af begge køn – er parate til at omsætte deres afstumpede og usammenhængende forestillinger om verden til handlinger og ikke viger tilbage fra mord, er den såkaldte Zwickauer-terrorcelle, bestående af Beate Zschäpe, Uwe Mundlos og Uwe Böhnhardt, det mest aktuelle eksempel på (fig. 3). Efter at have været aktive på den ekstreme højrefløj i Jena og omegn i 1990'erne på gængs vis – dvs. deltagelse i højreradikale demonstrationer og manifestationer med stigende grad af voldsudøvelse – gik trioen i løbet af 1998 under jorden. Kort forinden havde de deltaget i en NPD-demonstration mod værnemagtsudstillingen i Dresden og blev ved den lejlighed fotograferet i nærheden af et banner med denne manende tekst: "Nationalisme – en idé søger handlende".

Den dødbringende trio betragtede sig herefter som en nationalsocialistisk undergrundsbevægelse, der gennemførte illegale, men nødvendige aktioner mod personer, den betragtede som uønskede i Tyskland, primært mod borgere af tyrkisk oprindelse. Det med undergrunden skal nu tages med et gran salt. Det var faktisk med base i en lejlighed i en helt almindelig ejendom i Zwickau, at de to gange Uwe "gik i krig", dvs. foretog en række uhyggelige mord og bankrøverier, mens Beate sørgede for at der var mad på bordet, når drengene kom hjem fra fronten. Eller var hun mere end som så? Den



Fig. 1.



Fig. 2: Når nynazister fester igennem. Vold på altanen.



Fig. 3: Beate Zschäpe og to gange Uwe (Mundlos og Böhnhardt) udgjorde den dødelige trio fra Zwickau.

igangværende proces mod den eneste overlevende fra terrorcellen – Mundlos og Böhnhardt har begge begået selvmord – skulle gerne afklare, om Beate Zschäpe var aktiv planlægger af og deltager i forbrydelserne eller blot en medløber, der på hjemmefronten bidrog til at opretholde en borgerlig facade over for omverdenen. I hvert fald ser den norske massemorder Anders Behring Breivik en åndsfælle i Zschäpe. Breivik har skrevet breve til hende fra fængsel til fængsel.

### Troværdige detaljer

Det er en stor kvalitet i *Kriegerin*, at den så overbevisende skildrer et miljø, der udklækker højreradikale krigere som Zschäpe, Mundlos og Böhnhardt. I to år forud for sin film researchede David Wnendt i de relevante miljøer og talte med en lang række nynazister, især piger (fig. 4). I et interview på dvd'ens ekstramateriale fortæller instruktøren om, hvordan han bar sig ad med at vinde deres fortrolighed, så han kunne danne sig et realistisk indtryk af miljøet. Derefter var den store udfordring at finde den rette skuespiller til Marisa-figuren. Hun skulle både beherske det afstumpede og det sårbare udtryk. I Alina Levshin fandt han den helt rigtige person.

Filmen er troværdig helt ned i detaljen. Figurerne i filmen har således – i overensstemmelse med de faktiske forhold – ikke nogen ensartet *dresscode*. En del bærer – helt eller delvist – et outfit, som må karakteriseres som klassisk blandt voldsberedte højreekstremister: militærstøvler med stålkappe, T-shirt i forskellige nuancer af hvidt, seler, læderjakke i forskellige nuancer af sort og evt. en baseballkølle inden for bekvem rækkevidde. Andre har mest fokus på flader af nøgen hud, så de med omhu udvalgte tatoveringer kan komme til deres ret: svastika, tallet "88" (den hemmelige kode for "Heil Hitler", idet tallet 8 repræsenterer bogstavet 'H'), for Marisas vedkommende ordet "Nazibraut" (fig. 5) osv. Atter andre er ikke til at skelne fra de venstreautonome. Endelig er der ikke så få, som – hvad det ydre angår – ikke er til at skelne fra helt almindelige unge mennesker. Kuriøst nok har Beate Zschäpe også altid klædt sig helt upåfaldende – uden brug af særlige virkemidler.

### Kammeratskabets liturgi

Uanset påklædning og uanset om de voldsparate højreekstremister kalder sig nynazister, autonome nationalister eller noget helt tredje følger deres "kammeratskabsaftner" en liturgi, som *Kriegerin* anskueliggør på fascinerende og uhyggelig vis. Først er der fællessang med guitarakkompagnement. Hvis man abstraherer fra de morbide, stærkt racistiske tekster og fællessangernes særprægede fremtoninger, kan man med lidt god vilje føle sig hensat til en gang rundkredspædagogik anno 1975. Derefter er der filmnostalgier. Først gyser man over jødernes bestialske, rituelle slagtemetoder i *Der ewige Jude* (1940). Bagefter fryder man sig over Adolf Hitlers ankomst til Nürnberg gennem skyerne i *Triumph des Willens* (1935). Tovholder på både film- og sangdelen er en naragtig og klam herre, der er ca. en generation ældre end de andre. Filmen mere end antyder, at han er funktionær i et NPД-lignende parti, altså i grunden ikke en handlingens mand, når det kommer til stykket.

Herefter er der ikke noget fast program og kammeratskabsaftner udvikler sig snart til et uhæmmet drukorgie, hvor der hurtigt er øretæver i luften. En central del af miljøet – ikke bare, når der festes – er selvfølgelig musikken. Komponisten Johannes Repka har specielt til soundtracket til *Kriegerin* skrevet en række iørefaldende, men voldsforherligende numre med titler som "Holocaust reloaded". De fremføres af såkaldte Oi!-punk bands. Repka distancerer sig selv fra sine kompositioner, som ikke må spilles offentligt, uafhængigt af filmens billedside.

Hvor overbevisende "Kriegerin" end er i de udvendige detaljer, så er filmens største attraktionsværdi dog Alina Levshin i rollen som Marisa. Den ukrainske fødte skuespillerinde leverer en helt ekstraordinær præstation (fig. 6). Hun er fuldkommen troværdig, både når hun deltager i de voldelige udskejelser, og når hun viser sig fra en overraskende følsom side. Marisa-karakteren med den karakteristiske *feather cut* frisure er inspireret af virkelige begivenheder, men figuren er samtidig et destillat af flere nynazistiske piger. Alina Levshin, som i virkeligheden ser markant anderledes ud end Marisa-figuren, fortæller selv om udfordringerne i rollen på dvd'ens ekstramateriale.

### Tvivlsomt plot i en smuk ramme

Man skal se "Kriegerin" pga. de overbevisende miljøskildringer og skuespillet. Selve filmens plot er derimod mindre overbevisende. Marisas gradvise udvikling fra overbevist og følelsesmæssigt afstumpet kriger til et menneske med samvittighed og medfølelse for andre er – efter denne anmelders skøn – ikke naturligt forankret i historien. Skal vi virkelig tro på, at den afghanske dreng, Rasul, hvis bror Marisa bevidst – under ledsagelse af dundrende nazi-rock fra den brugte Golfs højtalere – har kørt over og muligvis endda slået ihjel (det er hun selv tilbøjelig til at tro), vil søge hjælp hos netop denne kvindelige kriger? Det er faktisk plottes afgørende præmis og dermed filmens afgjort svageste led (fig. 7). Marisa, som i mellemtiden er i gang med at frigøre sig fra nazi-miljøet, viser sig rede til at træde i karakter som medmenneske og hjælper Rasul med at komme til Sverige, hvor han



Fig. 4: Instruktøren af *Kriegerin*, David Wnendt, har gjort sit hjemmearbejde grundigt. I to år førte han samtaler med nynazistiske piger.



Fig. 5: Nazibraut! Skuespillerinden Alina Levshin i rollen som Marisa, nynazisten med den karakteristiske feather cut frisure.



Fig. 6: Alina Levshin i en mere sødmefyldt positur, da hun modtog en tysk Bambi-filmpris for rollen som Marisa.



Fig. 7: Den statsløse afghanske dreng, Rasul, er angiveligt katalysator for filmens plot, men han repræsenterer snarere en fortælle-mæssig svaghed i *Kriegerin*.

kan blive genforenet med sin familie. Det havde dog klædt filmen med en mere troværdig plotmæssig forankring.

Filmens rammefortælling er til gengæld smuk og fungerer effektivt. I filmens anslag ses den ca. tiårige Marisa på stranden, hvor hun udfører en tilsyneladende absurd opgave for sin elskede morfar. Hans lille "Kriegerin" skal af én eller anden grund slæbe en taske fyldt med sand langs strandkanten. På lydsiden høres Marisas stemme. Hun holder et lille foredrag henne i skolen. Et stærkt racistisk og menneskeforagtede oplæg, som – viser det sig i filmens udtoning – den uforbederlige nazist af en morfar er den åndelige ophavsmand til. Vi er nu tilbage på stranden, hvor den i mellemtiden omvendte Marisa – i sin dødsstund – kan glæde sig over, at hendes liv ikke har været helt forgæves. Den 15-årige nazi-hang-around, Svenja, som gennem hele historien har arbejdet hårdt på at blive accepteret af den hadfyldte Marisa, lader sig nu også inspirere af den omvendte Marisa. Svenja overtager på symbolsk vis Marisas menneskeforagtede oplæg og giver det en grundlæggende humanistisk/demokratisk drejning. *Kriegerin* er til syvende og sidst en opbyggelig film.

## Fakta

Originaltitel: *Kriegerin*

Produktionsland: Tyskland (2011)

Danmarkspremiere: Maj 2013

Længde: 103 minutter

Instruktion og drejebog: David Wnendt

Ekstramateriale: Making of, Behind the Scenes, interview med David Wnendt og Alina Levshin

Dvd'en, som koster ca. 8 euro, kan bestilles [her](#).

 [Udskriv denne artikel](#)

 [Gem/åben denne artikel som PDF](#)

 [Gem/åben hele nummeret som PDF](#)